

**Силабус
освітнього компонента ЗО2**

Українська мова (за професійним спрямуванням)

Назва дисципліни:	Українська мова (за професійним спрямуванням)
Рівень вищої освіти:	перший (бакалаврський)
Галузь знань:	07 Управління та адміністрування
Спеціальність:	076 Підприємництво та торгівля
Освітньо-професійна програма:	Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
Сторінка курсу в Moodle:	https://dl2022.khadi-kh.com/course/view.php?id=5698
Рік навчання:	1
Семестр:	1 (осінній)
Обсяг освітнього компонента	3 кредити (90 годин)
Форма підсумкового контролю	екзамен
Консультації:	за графіком
Назва кафедри:	українознавства
Мова викладання:	українська
Керівник курсу:	Нікуліна Неля Василівна, к.ф.н., доцент, завідувач кафедри
Контактний телефон:	0506389361, 0686415465
E-mail:	ukr_khadi@ukr.net

Короткий зміст освітнього компонента:

Метою вивчення дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» є формування системи знань про норми сучасної літературної мови як основи культури усного й писемного ділового мовлення фахівців, набуття практичних навичок використання в мовленні наукової та фахової термінології, вироблення вмінь створювати та відтворювати усні й писемні мовленнєві жанри професійного спілкування державною мовою.

Об'єктом вивчення дисципліни є офіційно-діловий і науковий стилі; автотранспортне термінознавство; мовні засоби відповідно до комунікативних намірів, необхідних для високоякісного професійного спілкування.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є сучасна українська літературна мова і мовлення у фаховій діяльності.

Основні завдання у вивчення навчальної дисципліни. Після вивчення навчальної дисципліни студент буде володіти українськомовною професійною комунікативною компетенцією, що визначається як системне інтегративне утворення й містить компетенції різних рівнів:

1) компетенції лінгвістичного рівня:

- мовна – володіння засобами мови, тобто одиницями і категоріями всіх її рівнів, стилістичними засобами, законами їх використання тощо;
- термінологічна – володіння термінами відповідно до теми висловлювання, вживання термінів відповідно до їх дефініції, розрізнення термінів і професіоналізмів;
- мовленнєва – володіння понятійною і операційною основою мовленнєвої діяльності, а отже, сукупністю дій, що становлять систему мовленнєвих умінь сприймати, відтворювати і створювати усні й письмові монологічні та діалогічні висловлювання різних стилів, типів і жанрів;

2) компетенції соціокультурного рівня:

- етнокультурологічна – володіння національно маркованими мовними одиницями, українським мовленнєвим етикетом;
  - соціолінгвістична – володіння навичками розуміти та продукувати мовлення в конкретному соціолінгвістичному контексті спілкування;
- 3) компетенції прагматичного рівня:
- дослідницька – володіння навичками самостійної роботи з навчально-науковими текстами, різними джерелами наукової інформації, зокрема електронними; здатність переробляти тексти;
  - самоорганізаційна – володіння вміннями самостійного перетворення й доповнення своїх знань, аналізу результатів власного мовлення та навчальної діяльності;
  - інтерактивна – володіння навичками взаємодії у спільній діяльності;
  - творча – володіння навичками творчого розв'язання будь-якого навчального завдання; бажання і вміння діяти не за зразком, а оригінально.

Передумови для вивчення освітнього компоненту: курс української мови у закладі середньої освіти.

Компетентності, яких набуває здобувач:

Загальні компетентності:

ЗК3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК7. Здатність працювати в команді.

Очікувані програмні результати навчання з дисципліни:

ПРН3. Мати навички письмової та усної професійної комунікації державною й іноземною мовами.

ПРН6. Вміти працювати в команді, мати навички міжособистісної взаємодії, які дозволяють досягати професійних цілей.

Тематичний план

№ теми	Назва тем (ЛК, ПЗ, СРС)	Кількість годин	
		очна	заочна
1	ПЗ – Державна мова України: система норм і стилів	2	2
	СРС – Історія і сучасність українського правопису	2	2
2	ПЗ – Основні вимоги до укладання ділових паперів	2	2
	СРС – Вимоги до змісту та розташовування реквізитів документів за ДСТУ 4163:2020	2	2
3	ПЗ – Документи щодо особового складу і довідково-інформаційні документи	2	
	СРС – Документи: оголошення і запрошення	2	4
4	ПЗ – Обліково-фінансові та господарсько-договірні документи	2	2
	СРС – Акт як обліково-фінансовий документ	2	2
5	ПЗ – Організаційно-розпорядчі документи	2	
	СРС – Вказівка як розпорядчий документ	2	4
6	ПЗ – Лексичні та синтаксичні особливості офіційно-ділового стилю фахової документації	2	
	СРС – Книжні та іншомовні слова в текстах фахових документів	2	4
7	ПЗ – Граматичні особливості частин мови у ділових паперах	2	
	СРС – Зв'язок числівника з іменником	2	4
8	ПЗ – Усна фахова комунікація: різновиди й особливості, атрибути	2	

№ теми	Назва тем (ЛК, ПЗ, СРС)	Кількість годин	
		очна	заочна
	СРС – Паралінгвістичні засоби у спілкуванні зі закордонними колегами	2	4
9	ПЗ – Галузева пресконференція	2	
	СРС – Технологія підготовки і проведення пресконференцій	2	4
10	ПЗ – Організація професійного спілкування	2	
	СРС – Поради для якісного виконання промови під час виступу	2	4
11	ПЗ – Науковий стиль і дослідницька діяльність студента	2	
	СРС – Реферат: техніка написання і лексичні засоби	2	4
12	ПЗ – Основні форми і види науково-дослідницької діяльності студента	2	
	СРС – Мовні засоби для реалізації наукової діяльності студента	2	4
13	ПЗ – Система основних понять автотранспортного термінознавства	2	
	СРС – Характеристика основних термінологічних словників транспортної галузі	2	4
14	ПЗ – Основні способи термінотворення	2	
	СРС – Використання чужомовних запозичень для найменування понять автомобільного транспорту	1	4
15	ПЗ – Лексико-семантичні процеси в українській автотранспортній термінології	2	
	СРС – Уніфікація і стандартизація термінологій	1	4
16	ПЗ – Підсумкове заняття-узагальнення з навчальної дисципліни: усний і письмовий контролі	2	
ПЗ		32	6
СРС		28	54
Підготовка та складання екзамену		30	30
Разом		90	90

Індивідуальне навчально-дослідне завдання: не передбачене.

Методи навчання

- словесний метод (пояснення, бесіда);
- наочний метод (відеоролики, віртуальні екскурсії, кросворди);
- практичний метод (практичні вправи, твори, робота з довідковою літературою);
- інтерактивний метод (дискусія, ігрове перевтілення, моделювання професійної діяльності).

Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінка з дисципліни та її переведення в оцінки за національною шкалою і шкалою ECTS здійснюється згідно зі СТВНЗ 90.1-02:2023 «Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти».

Сума балів	Оцінка в ECTS	Критерії оцінювання	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Студент виявляє особливі творчі здібності, глибоко вивчив матеріал, викладає його логічно, послідовно, чітко, переконливо аргументує відповідь, вміє використовувати	відмінно

		набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях.	
80-89	B	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна.	добре
75-79	C	Студент вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок.	
67-74	D	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.	задовільно
60-66	E	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні.	
35-59	FX	Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	незадовільно
1-34	F	Студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.	

Засоби діагностики результатів навчання

Поточна успішність

1 Поточна успішність здобувачів за виконання навчальних видів робіт на навчальних заняттях і за виконання завдань самостійної роботи оцінюється за допомогою чотирибальної шкали оцінок з наступним перерахуванням у 100-бальною шкалу. Під час оцінювання поточної успішності враховуються всі види робіт, передбачені навчальною програмою.

Практичні заняття оцінюються виконанням контрольного або індивідуального завдання.

2 Оцінювання поточної успішності здобувачів вищої освіти здійснюється на кожному практичному занятті за стобальною шкалою і заносяться у журнал обліку академічної успішності.

3 Підсумковий бал за поточну діяльність визнається як середньоарифметична сума балів за кожне заняття, за індивідуальну роботу, поточні контрольні роботи за формулою:

$$K_{\text{поточ}} = \frac{\sum_{n=1}^n K_n}{n},$$

де $K_{\text{поточ}}$ – підсумкова оцінка успішності за результатами поточного контролю;

K_n – оцінка успішності n -го заходу поточного контролю;

n – кількість заходів поточного контролю.

Підсумкове оцінювання

1 Екзамен проводиться після вивчення всіх тем дисципліни і складається здобувачами вищої освіти в період екзаменаційної сесії.

2 До екзамену допускаються здобувачі вищої освіти, які виконали всі види робіт, передбачені навчальним планом з дисципліни:

- були присутні на більшості аудиторних занять;

- своєчасно відпрацювали всі пропущені заняття;
- набрали мінімальну кількість балів за поточну успішність (не менше 60 балів, що відповідає за національною шкалою «3»);

Якщо поточна успішність з дисципліни нижче ніж 60 балів, здобувач вищої освіти має можливість підвищити свій поточний бал до мінімального до початку екзаменаційної сесії.

3 Оцінювання знань здобувачів при складанні екзамену здійснюється за 100-бальною шкалою.

Оцінювання знань здобувачів шляхом тестування здійснюється за шкалою:

- «Відмінно»: не менше 90 % правильних відповідей;
- «Дуже добре»: від 82 % до 89 % правильних відповідей;
- «Добре»: від 74 % до 81 % правильних відповідей;
- «Задовільно»: від 67 % до 73% правильних відповідей;
- «Задовільно достатньо»: від 60 % до 66 % правильних відповідей;
- «Незадовільно»: менше 60 % правильних відповідей.

4 Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається як середньозважена оцінка, що враховує загальну оцінку за поточну успішність і оцінку за складання екзамену.

5 Розрахунок загальної підсумкової оцінки за вивчення навчальної дисципліни проводиться за формулою:

$$PK^{екз} = 0,6 \cdot K^{поточ} + 0,4 \cdot E,$$

де $PK^{екз}$ – підсумкова оцінка успішності з дисциплін, формою підсумкового контролю для яких є екзамен;

$K^{поточ}$ – підсумкова оцінка успішності за результатами поточного контролю (за 100-бальною шкалою);

E – оцінка за результатами складання екзамену (за 100-бальною шкалою).

0,6 і 0,4 – коефіцієнти співвідношення балів за поточну успішність і складання екзамену.

6 За виконання індивідуальної самостійної роботи та участь у наукових заходах здобувачам нараховуються додаткові бали.

6.1 Додаткові бали додаються до суми балів, набраних здобувачем вищої освіти за поточну навчальну діяльність.

6.2 Кількість додаткових балів не може перевищувати 20 балів.

7 Загальна підсумкова оцінка за вивчення навчальної дисципліни не може перевищувати 100 балів.

Визнання результатів неформальної та інформальної освіти

Порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та інформальній освіті регламентується СТВНЗ-83.1-01:2021 «Визнання результатів неформальної та інформальної освіти».

Для визнання таких результатів належить звернутися із відповідною заявою до декана факультету та додати до неї сертифікати, свідоцтва та інші документи, які підтверджують отримані компетентності. За результатами розгляду заяви створюється предметна комісія, яка розглядає надані документи, проводить співбесіду зі здобувачем і приймає рішення про перезарахування результатів навчання або призначення атестації у вигляді підсумкового контролю (на підготовку дається 10 робочих днів). За результатами контролю комісія виставляє підсумкову оцінку. Якщо здобувач отримав менше 60 балів, то результати навчання у неформальній чи інформальній освіті не зараховуються. При перезарахуванні результатів навчання за дисципліною здобувач звільняється від її вивчення.

Політика курсу:

- курс передбачає роботу в колективі, середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики;
- освоєння дисципліни передбачає обов'язкове відвідування практичних занять, а також самостійну роботу;
- самостійна робота передбачає вивчення окремих тем навчальної дисципліни, які винесені відповідно до програми на самостійне опрацювання, або ж були розглянуті стисло;
- усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін;
- якщо здобувач вищої освіти відсутній на заняттях з поважної причини, він презентує виконані завдання під час самостійної підготовки та консультації викладача;
- під час вивчення курсу здобувачі вищої освіти повинні дотримуватись правил академічної доброчесності, викладених у таких документах: «Правила академічної доброчесності учасників освітнього процесу ХНАДУ», «Академічна доброчесність. Перевірка тексту академічних, наукових та кваліфікаційних робіт на плагіат», «Морально-етичний кодекс учасників освітнього процесу ХНАДУ»;
- у разі виявлення факту плагіату здобувач отримує за завдання 0 балів і повинен повторно виконати завдання, які передбачені у силабусі;
- списування під час заліку заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

Рекомендовані джерела інформації

Базова література

1. Максимець О.М. Конспект лекцій з української мови (за професійним спрямуванням). Мелітополь: Фізична особа-підприємець (ФОП) Однорог Т.В., 2019. 216 с.
2. Максимець О.М., Адамович А.Є. Практикум з української мови (за професійним спрямуванням). Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2019. 118 с.
3. Нікуліна Н.В. та ін. Зошит-конспект з дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» для студентів ХНАДУ / Н.В.Нікуліна, Н.П. Книщенко. Видання 3-є, доповн. й виправл. Х.: Видавництво ХНАДУ, 2020. 192 с.
4. Нікуліна Н.В., Книщенко Н.П. Українська мова професійного спрямування: навч. посібник. Х.: Видавництво ХНАДУ, 2023. 200 с.
5. Нікуліна Н.В. Термінознавство: лінгвістичний опис української термінологічної системи автомобілебудування. Х.: Видавництво ХНАДУ, 2006. 144 с.

Допоміжна література

1. Кацавець Р.С. Ораторське мистецтво: підручник. 2-ге вид., доповн. К.: Алерта, 2018. 216 с.
2. Куньч З., Городиловська Г., Шмілик І. Риторика. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016. 496 с.
3. Нікуліна Н.В., Книщенко Н.П. Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)». Х.: ХНАДУ, 2014. 104 с.
4. Тетарчук І.В. Ділова українська мова: навчальний посібник для підготовки до іспитів. К.: ЦУЛ, 2019. 156 с.
5. Українська мова (за професійним спрямуванням): навчальний посібник-практикум [уклад.: Г.Л. Вознюк, С.З. Булик-Верхола, І.П. Василишин, М.В. Гнатюк, І.Б. Ментинська, І.Д. Шмілик]. 10-е видання, доповнене і виправлене. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019. 308 с.
6. Український правопис (новий). К.: Видавничий дім «Кондор», 2019. 284 с.

Інформаційні ресурси

1. Електронна бібліотека. Підручники з української мови (за професійним спрямуванням). URL: <https://sites.google.com/site/ukrmovaprof/elektronna-biblioteka>
2. Уроки державної мови. URL: <http://www.mova.kreschatic.kiev.ua>

3. Нова Мова. Проект розвитку української мови. URL: <http://www.novamova.com.ua>
4. Лінгвістичний портал. URL: <http://www.mova.info/>
5. Словник термінів міжкультурної комунікації Ф.С. Бацевича. URL: <http://terminy-mizhkultkomunikacii.wikidot.com/peredmova>
6. Як ми говоримо. Поради від Бориса Антоненка-Давидовича. URL: <http://yak-myhovorymo.wikidot.com/>
7. Чи правильно ми говоримо? Посібник Євгенії Чак. URL: <http://chak-chy-pravylnomyhovorymo.wikidot.com/vid-avtora>
8. Неправильно-правильно. Довідник з українського слововживання М. Волощак. URL: <http://nepravylnopravylno.wikidot.com/>
9. Культура мови на щодень. URL: <http://kultura-movy.wikidot.com/about>

Розробник (розробники) силабусу:
Завідувач кафедри українознавства,

кандидат філологічних наук, доцент

Неля НІКУЛІНА

Заступник завідувача кафедри, доцент

Наталія КНИШЕНКО

Гарант освітньо-професійної програми

Валентина НЕСТЕРЕНКО